

Besluit van de gemeenteraad van de gemeente Beekdaelen houdende regels omtrent het beleidsplan Mantelzorg gemeente Beekdaelen 2020 – 2022

1. Aanleiding

In Beekdaelen heeft iedere inwoner de regie over zijn eigen leven en doet iedereen mee aan de samenleving. Tevens gaan we er ook van uit dat we in Beekdaelen voor elkaar zorgen. Mantelzorgers, mensen in het netwerk van de burger die het (even) niet op eigen kracht kan, zorgen voor deze burger. Hierdoor wordt de behoefte aan professionele hulp minder, minder snel nodig of hoeft minder lang te worden ingezet. Ook stellen mantelzorgers onze burgers in staat om langer in hun eigen vertrouwde omgeving te blijven wonen. Daarom heeft de gemeente Beekdaelen extra aandacht voor hen en onderstreept dit het belang van het hebben van goed beleid ten aanzien van het ondersteunen en waarderen van mantelzorgers.

De wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geeft gemeenten een verantwoordelijkheid in het bevorderen en waarderen van mantelzorg(ers). Gemeenten hebben vrijheid bij de invulling van deze wettelijke plicht.

2. Leeswijzer beleidsplan

In dit document worden de kaders voor het mantelzorgbeleid weergegeven. Het mantelzorgbeleid maakt onderdeel uit van de Wmo en wordt in deze notitie nader uitgewerkt.

In hoofdstuk 3 en 4 krijgt u een beeld van mantelzorg inclusief feiten en cijfers. In hoofdstuk 5 wordt, met de basisfuncties als leidraad, uiteengezet met welke instrumenten de gemeenten de mantelzorg gaat ondersteunen en waarderen. In hoofdstuk 6 wordt het budget en de besteding daarvan nader omschreven.

3. Wat is mantelzorg?

De definitie van mantelzorg in de wettekst Wmo luidt als volgt: "hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit een tussen

personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep".¹

Gebruikelijke hulp valt niet onder mantelzorg. Gebruikelijke hulp of zorg is de dagelijkse zorg die huisgenoten elkaar bieden omdat zij samen het huishouden voeren. Daar zijn zij samen verantwoordelijk voor.²

Het onderscheid tussen mantelzorg en gebruikelijke zorg verschilt van geval tot geval en is maatwerk.

Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige hulpverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band en sociale relatie hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg voor een naaste, zoals bijvoorbeeld de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg kan allerlei vormen van zorg/hulp omvatten, denk aan huishoudelijke hulp, praktische steun, verzorging, verpleging, begeleiding, emotionele steun en toezicht.

Mantelzorgers onderscheiden zich van professionele werkers en vrijwilligers door hun emotionele (of persoonlijke) verbondenheid met de zorgvrager. Door hun persoonlijke relatie met de zorgvrager dragen zij veel ervaringskennis en vinden ze het vanzelfsprekend dat ze de zorg verlenen. Het is van belang dat mantelzorgers nauw worden betrokken bij de zorg door professionals. Niet om de zorg over te dragen maar om daarin samen te werken. De mantelzorg kent de zorgvrager als geen ander in vooral de dagelijkse gang van zaken. Door de inbreng van mantelzorgers kan de zorg verbeterd worden. Er is een essentieel verschil tussen mantelzorgers en vrijwilligers: mantelzorg overkomt iemand, terwijl vrijwilligerswerk een bewuste keuze is. Met mantelzorg kun je niet zo maar stoppen. Vrijwilligerswerk kun je op eigen initiatief plannen en stoppen. Het feit dat de hulp van mantelzorgers voortvloeit uit de bestaande sociale relatie onderscheidt mantelzorg van vrijwilligerswerk.

De Nationale Raad voor de Volksgezondheid definieert mantelzorg als volgt: 'Mantelzorg is zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt gegeven aan een hulpbehoevende door één of meerdere leden van diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening direct voortvloeit uit de sociale relatie.'

Mantelzorgers zijn dus mensen die langdurig en onbetaald zorgen voor een chronisch zieke, iemand met een beperking of een hulpbehoevende persoon uit hun omgeving. Dit kan een partner, ouder of kind zijn, maar ook een ander familielid, een vriend of kennis.

3.1 Wie zijn onze mantelzorgers?

Mantelzorgers zijn bescheiden en zetten zichzelf niet snel in de schijnwerpers. Ze vinden het gewoon om hun naaste te helpen. Uit gesprekken met mantelzorgers blijkt dat ook niet iedere mantelzorgers zichzelf herkent als mantelzorgers. Met name bij jonge mantelzorgers is dat het geval. Mantelzorgers zorgen goed voor een ander maar niet altijd goed voor zichzelf. Ze vragen niet snel om hulp als de zorg te zwaar wordt. Dat kan stap voor stap gaan: ongemerkt neemt de belasting toe omdat ze steeds meer taken op zich nemen en de zorg aan degene voor wie ze zorgen verslechtert.

De belasting van de mantelzorg kan in het uiterste geval tot ontspoorde mantelzorg leiden. Met ontspoorde mantelzorg wordt goede zorg bedoeld die sluipenderwijs omslaat in verwaarlozing, verkeerde behandeling of zelfs mishandeling. Ontspoorde mantelzorg kan in alle leeftijdscategorieën voorkomen. Hierbij is geen sprake van opzet maar eerder van onmacht.

De groep mantelzorgers is zeer divers en er is geen eenduidig antwoord te geven op de vraag waar zij het meest effectief door ondersteund worden. De aard van de aandoening van de persoon aan wie mantelzorg verleend wordt, de aard van de relatie met deze persoon en de context van de mantelzorg zelf bepaalt de unieke situatie. De situatie en dus ook de behoefte aan ondersteuning is bij iedere mantelzorgers specifiek en vraagt maatwerk.

3.2 Feiten en cijfers in de gemeente Beekdaelen

Doordat mantelzorgers vanzelfsprekend hun taak als mantelzorgers uitvoeren is het moeilijk om iets te zeggen over het juiste aantal mantelzorgers in onze gemeente. Met behulp van onderzoeken van MantelzorgNL³ en het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zijn de verschillende inschattingen beschikbaar. Tussen de 2 onderzoeken zitten echter significante verschillen mede veroorzaakt door een diversiteit in leeftijdscategorieën.

1) Bron: Wet maatschappelijke ondersteuning, hoofdstuk 1, §1, Artikel 1.1.1

2) Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mantelzorg/vraag-en-antwoord/wanneer-ben-ik-mantelzorgers>

3) MantelzorgNL is de landelijke vereniging die opkomt voor iedereen die belangeloos zorgt voor een naaste. Zij zetten zich met hart en hoofd in voor alle mantelzorgers in Nederland en behartigen hun belangen. <https://mantelzorg.nl/>

Alle hierboven genoemde organisaties die cijfers d.m.v. onderzoek genereren gaan bij langdurig en intensief zorgen wel uit van dezelfde definitie; langer dan drie maanden (langdurig) en meer dan 8 uur per week (intensief).

Eind 2019 staan er 779 mantelzorgers geregistreerd bij het Steunpunt voor de Mantelzorgers Parkstad. Echter, uit de diverse onderzoeken blijkt echter dat het aantal daadwerkelijke mantelzorgers in Beekdaelen ergens tussen de 4700 en 9400 ligt.

Over jeugdige mantelzorgers (jonger dan 18 jaar) lopende schattingen zeer uiteen en zijn geen redelijke kengetallen beschikbaar.

Bij MantelzorgNL zijn wel jonge mantelzorgers meegenomen⁴ (tussen 15 – 18 jaar) echter, ook in de leeftijdsgroep jonger dan 15 jaar zijn er mantelzorgers. De GGD Zuid Limburg komt na onderzoek⁵ tot de volgende percentages jonge mantelzorgers in de drie voormalige gemeenten, nu samen Beekdaelen:

Nuth 7,6%
Onderbanken 7,6%
Schinnen 5,5%

In de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 van GGD'en, CBS en RIVM⁶ is opgenomen dat 16,2% van de volwassenen ouder dan 19 zijnde ± 5800 personen mantelzorg verlenen.

4. Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen 2018 – 2040

(Sociaal en Cultureel Planbureau-SCP i.s.m. het Planbureau voor de Leefomgeving-PBL, Den Haag, november 2019)

Ouderen blijven steeds langer thuis wonen. Omdat dit hun wens is, maar ook omdat de toegang tot verzorgings- en verpleeghuizen steeds meer beperkt wordt. Mantelzorg wordt daarmee een steeds belangrijker fundament van de zorgverlening. Maar blijven mantelzorgers in de toekomst voldoende in staat en bereid om die zorg ook werkelijk te verlenen? Met andere woorden: Hoe zal de mantelzorg aan zelfstandig wonende ouderen (75 +) zich ontwikkelen in de periode 2018-2040 rekening houdend met demografische en epidemiologische ontwikkelingen? Dat was de centrale vraag in dit onderzoek.

De verwachting is dat tussen 2018 en 2040 de groep ouderen die mantelzorg nodig heeft met bijna 70% stijgt: van 230.000 in 2018 naar bijna 390.000 in 2040. De groep mensen die mantelzorg geeft neemt in diezelfde periode veel minder toe, namelijk met nog geen 7% (van 1,11 miljoen naar 1,18 miljoen). Het aantal mantelzorgers per zelfstandig wonende 75-plusser neemt af van bijna 5 in 2018 naar 3 in 2040. Die daling wordt vooral verwacht bij mantelzorgers jonger dan 75 jaar, het aantal mantelzorgers van 75 jaar en ouder neemt verhoudingsgewijs toe. In de krimpgebieden speelt deze daling en verschuiving meer dan op andere plekken.

Kort samengevat: Het gemiddelde aantal mensen dat mantelzorg kan verlenen aan 75-plussers die zelfstandig wonen, neemt af. En diegenen die mantelzorg kunnen verlenen, zijn ook steeds ouder. Dat zijn de belangrijkste conclusies van een onderzoek over mantelzorg in 2040 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

In het onderzoek is een aantal kanttekeningen te plaatsen:

- In de raming wordt het geven en het ontvangen van mantelzorg losgekoppeld en separaat van elkaar met de bevolkingsaantallen uit de (regionale) bevolkingsprognoses vermenigvuldigd. Mantelzorg is een vorm van onderlinge zorg die berust op een persoonlijke band en deze verwevenheid is veel sterker dan hier gemodelleerd is; het is bijvoorbeeld mogelijk dat een groeiende vraag naar mantelzorg ook een groeiend aanbod ervan uitlokt.

4) Deze tabel bevat schattingen van Mantelzorg.nl op basis van CBS gegevens uit 2017, terug te vinden via <https://mantelzorg.nl/uploads/content/file/Cijfers%20mantelzorgers%20per%20gemeente%202017.pdf>

5) Jonge mantelzorgers in Zuid-Limburg Een onderzoek naar de gezondheidssituatie en het signaleren en ondersteunen van jonge mantelzorgers in Zuid-Limburg, december 2016

6) elke vier jaar organiseren de GGD' en in samenwerking met het RIVM en het CBS een gezamenlijke Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen.

- Veranderingen in de behoefte aan mantelzorg in de toekomst afhankelijk van tal van factoren die in dit rapport niet meegenomen konden worden. Mentale gezondheid (ontvangers), fysieke gezondheid (ontvangers en gevers), arbeidsparticipatie (gevers).
- Al met al wel trends die invloed hebben op de behoefte van mantelzorg. Het is bijna onmogelijk om alle trends die hier wel invloed op hebben mee te nemen. Bijvoorbeeld: een betere gezondheid zorgt voor een grotere (langere) arbeidsdeelname. Een betere gezondheid zorgt er voor om beter/langer mantelzorg te geven, waarbij het langer werken dit weer moeilijker maakt.
- In de berekeningen is ook geen rekening gehouden met technologische ontwikkelingen die enerzijds positieve effecten zouden kunnen hebben op de zelfredzaamheid van ouderen, maar anderzijds ook tot meer druk bij mantelzorgers zouden kunnen leiden vanwege een toegenomen verantwoordelijkheid op afstand.
- De ramingen zijn verder beleidsarm, wat wil zeggen dat de te verwachten effecten van recent ingezet beleid niet zijn meegenomen. Het is plausibel dat de behoefte aan mantelzorg in 2040 anders zal zijn dan hier is verondersteld indien bijvoorbeeld het aanbod aan professionele zorg tegen die tijd sterk veranderd is. Om het aantal banen in de ouderenzorg evenredig met het aantal 75-plussers te laten meegroeien, zijn in 2040 bijna 350.000 extra voltijd- en deeltijdbanen nodig ten opzichte van 2016, zo hebben Daalhuizen en collega's berekend (Daalhuizen 2018). Of dat haalbaar zal zijn, is mede gezien de nu al aanzienlijke tekorten op de arbeidsmarkt een groot vraagteken. Ook eventuele veranderingen in de toegangscriteria van de (verpleeghuis)zorg kunnen gevolgen hebben voor het beroep dat op de mantelzorg wordt gedaan. Als ouderen langer thuis blijven wonen, ook wanneer hun gezondheidsproblematiek complexer wordt, is daar intensievere zorg nodig.
- Een andere factor die van belang kan zijn voor de mantelzorg in de toekomst betreft de combinatie van wonen en zorg. In het recente verleden zijn tal van proef- en voorbeeldprojecten tot stand gekomen die laten zien dat kleinschalige, gemeenschappelijke woonvormen in de wijk de onderlinge hulpverlening kunnen vergemakkelijken. Cruciaal is de vraag of het lukt om dergelijke woonvormen op grotere schaal te realiseren. De kans daarop lijkt nu klein, maar mocht dat inderdaad lukken, dan is het plausibel dat in 2040 veel zorgafhankelijke ouderen in een dergelijke woonvorm wonen, waardoor de druk op de zorgverlening waarschijnlijk geringer zal zijn dan uit de berekeningen naar voren is gekomen.
- Het spreekt vanzelf dat onzekerheid altijd een rol speelt bij toekomstramingen. Wat betreft de bevolkingsontwikkelingen komt deze voort uit geboorte, sterfte en buitenlandse migratie. Vooral de onzekerheid wat betreft sterfte is in deze studie relevant. Een sterkere stijging van de levensverwachting dan in de huidige prognose is verondersteld, zou betekenen dat er over enkele decennia meer ouderen zijn; bij een tragere stijging zal juist sprake zijn van minder ouderen. Daarnaast is de ontwikkeling van de zorgbehoefte onder ouderen niet met zekerheid vast te stellen.

In de toekomst zullen 50-74-jarigen een aanzienlijk deel van de mantelzorg voor hun rekening nemen. De grootste verandering voor de toekomst zien we in de geraamde groei van de zorg van oudere ouderen voor elkaar. Wat zijn de te verwachten gevolgen indien in de loop van de komende twee decennia een groeiende groep ook heel oude ouderen voor steun steeds meer van leeftijdsgenoten afhankelijk zal zijn?

Gemeente als regisseur van de zorg

Tot nu was de discussie in beleid en maatschappij vooral gericht op de vraag hoeveel mantelzorgers aankunnen en welke ondersteuning daarbij nodig is – anders gezegd: op het in evenwicht houden van de balans tussen vraag en aanbod. Afgaande op de resultaten van dit onderzoek zal in de toekomst meer dan nu sprake zijn van een verschil tussen vraag en aanbod, met het risico dat de aanbieders van hulp 'overvraagd' worden en dat zorgvragers vaker dan voorheen op zoek moeten naar nieuwe oplossingen voor hun zorgproblemen.

Immers: de toename van het aantal (hoogbejaarde) ouderen dat (mantel)zorg nodig heeft, is veel groter dan die van het aantal mantelzorgers, terwijl ook de druk op de professionele zorg groter wordt. Dit rapport is een signaal om hierover nu al de discussie te gaan voeren.

Wat betekent dit lokaal? Welke taken zouden volgens ons, als samenleving, moeten worden georganiseerd door de overheid en voor welke burgers en wat kunnen mensen zelf organiseren, in hun eigen netwerk of in hun buurt? Welke ondersteuning kunnen mantelzorgers van de gemeente verwachten wanneer zij de zorg niet volhouden? En met welke consequenties? Hoe zorg je er als (lokale) overheid voor dat je basiszorg garandeert waar dat nodig is, wetende dat de zorgvraag zal toenemen en het informele zorgaanbod afneemt? Dat kan opschalen naar samenwerking in de regio nodig maken, maar

ook leiden tot een veranderend inzicht in wat die basiszorg inhoudt. Allemaal vragen die nu al spelen, maar – zo toont dit rapport aan – in de toekomst nog nadrukkelijker gesteld zullen worden.

5. Mantelzorgbeleid

Niet alle mantelzorgers weten dat zij mantelzorgers zijn. Daarnaast zijn ze niet allemaal op de hoogte van de ondersteuningsmogelijkheden in de gemeente. Hoewel de mantelzorg in een groot aantal gevallen geen grote hinder ondervindt door de mantel-zorgtaken, is het toch noodzakelijk om mantelzorgers in een vroeg stadium ervan bewust te laten worden dat zij als mantelzorgers ondersteuning kunnen krijgen omdat zij voor de samenleving erg belangrijk werk doen. Deze bewustwording is van belang om te voorkomen dat zij overbelast raken als de zorg geleidelijk toeneemt. Maar ook ten behoeve van een snelle en adequate vervanging als de mantelzorg plots uitvalt. Omdat de gemeente Beekdaelen actief werk maakt van mantelzorgbeleid staan er steeds meer mantelzorgers bij het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad ingeschreven. Hierdoor is er een korte lijn om informatie en ondersteuning te krijgen. Verder worden mantelzorgers waar mogelijk betrokken bij de aanvraag voor ondersteuning door onze consulenten. De consulenten stemmen met de burger en de mantelzorgers af wat deze zelf kunnen doen en waar aanvullende ondersteuning bij nodig is.

Bij de mantelzorgondersteuning gaat de gemeente ook uit van maatwerk. Geen enkel persoon heeft precies dezelfde combinatie van ondersteuningsvragen en mogelijkheden bij de inzet van zijn netwerk. De gemeente heeft een zekere verantwoordelijkheid voor de mantelzorgers van zorgvragers die in de gemeente wonen. Dat laat onverlet dat alle mantelzorgers, dus ook mantelzorgers die ondersteuning bieden aan niet- inwoners, gebruik kunnen maken van de collectieve voorzieningen (waaronder het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad). Een zorgvrager kan meerdere mantelzorgers hebben die allen even belangrijk zijn. De gemeente wil hen allemaal ondersteunen, indien noodzakelijk. Om deze ondersteuning goed tot zijn recht te laten komen, is het van belang dat de gemeente de mantelzorgers weet te bereiken en helder te krijgen aan welke ondersteuning behoefte is.

In de drie voormalige gemeenten is er ruimschoots al aandacht besteed aan de mantelzorgers. Als gemeente Beekdaelen zetten we dat nu voort. Vanaf hoofdstuk 5.1 is aangegeven welk beleid wij de komende jaren willen uitvoeren en verder ontwikkelen. Elk jaar zal de vertaling hiervan zo concreet mogelijk worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

5.1 Bereiken

De gemeente Beekdaelen wil, zoals al gezegd, ruim aandacht geven aan de inzet van mantelzorgers door ze te ondersteunen en te waarderen.

Dit vraagt om proactief en blijvend op zoek te gaan naar mantelzorgers in onze gemeente. Hierbij zijn korte lijnen tussen diverse beroepsgroepen van belang; consulenten informele zorg (Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad), de consulenten van de gemeente en ook met de huisartsen/erstelijns zorg. Ook in de diverse laagdrempelige initiatieven (bijv. hoeskamers, inkoopactiviteiten) in de kernen van Beekdaelen kunnen signalen snel opgevangen worden. Dit maakt het mogelijk dat dichtbij de mantelzorgers activiteiten ontwikkeld kunnen worden die bijdragen aan het ontlasten en ondersteunen van mantelzorgers. Vrijwilligers die met elkaar samenwerken zijn betrokken bij de sociale cohesie in een kern. Zij zijn bij uitstek in de positie om naast het verbinden van signalen ook in te spelen op het verbinden van behoefte en het geven van informatie.

Pas als we de mantelzorgers bereiken kunnen we, in contact met de mantelzorgers zelf, erachter komen hoe we deze het best kunnen ondersteunen en waarderen.

Ondanks de inzet om alle mantelzorgers te willen bereiken, moeten we eerlijkheidshalve aangeven dat dit niet helemaal zal lukken. Niet omdat we dit niet goed doen, maar er zijn ook veel mantelzorgers die, zoals alle mantelzorgers, hun inzet vanzelfsprekend vinden. Daar hebben ze geen hulp/ondersteuning en/of waardering bij nodig, dat laten ze graag voor de andere mantelzorgers die wel hier behoefte aan hebben.

Het is van belang om die mantelzorgers te bereiken waar ondersteuning wel nodig is en dat ze weten waar ze terecht kunnen hiervoor.

5.2 Ondersteunen

Het doel van mantelzorgondersteuning is om het de mantelzorgers mogelijk te maken zijn zorg zo goed mogelijk te blijven geven, waardoor de zorgvrager zo lang mogelijk in zijn eigen huis kan blijven wonen. Bovendien kan door de ondersteuning worden voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken en daar door afhaken. In dat geval kan de zorgvrager in veel gevallen niet langer thuis blijven wonen en heeft dan (meer) professionele zorg nodig. De ondersteuning, via onder andere zorgvrijwilligers, biedt allerlei mogelijkheden voor de mantelzorgers om zelf ook te blijven deelnemen aan de samenleving en zo

overbelasting te voorkomen. Om dit doel te bereiken zal de gemeente zich inspannen om mantelzorgers zo optimaal mogelijk te ondersteunen.

Het Centrum voor Informele Zorg Ondersteuning in Parkstad (Cizop) is een samenwerkingsverband van het Steunpunt voor Mantelzorgers en Ruggesteun. Met de samenwerking kunnen de partijen beter tegemoet komen aan de steeds grotere vraag naar ondersteuning op het gebied van mantelzorg en vrijwillige thuishulp voor zieken, mensen met een beperking, eenzame ouderen en mantelzorgers. Door samen te werken kunnen meer kwaliteit, efficiëntie continuïteit geboden worden in de ondersteuning van informele zorgvragers.

Het Steunpunt verzorgt ondersteuning aan de mantelzorgers die hier behoefte aan hebben. Het steunpunt biedt op diverse manieren ondersteuning, naar behoefte en op maat, aan de mantelzorgers. Vanuit Ruggesteun kunnen hierbij vrijwilligers worden ingezet.

Deze ondersteuning bestaat uit een aantal basisfuncties:

1. Informatie
2. Advies en begeleiding
3. Emotionele steun
4. Educatie
5. Praktische hulp
6. Respijtzorg ('vervangende mantelzorg')

Door een nauwe samenwerking tussen de gemeente en het Steunpunt is het steeds meer mogelijk om de ondersteuning meer op maat te kunnen geven. Preventief werken en 'er op tijd bij zijn' heeft hierbij een hoge prioriteit.

Naast de bovengenoemde basisfuncties waar het Steunpunt ondersteuning in biedt, zien we ontwikkelingen in datgene waar mantelzorgers meer en meer mee te maken krijgen, hetgeen vraagt om een adequate reactie. Zo zien we de volgende ontwikkelingen die aandacht vragen.

1. Overbelaste (ontspoorde zorg) mantelzorgers
2. Mantelzorg en dementie
3. Jonge mantelzorgers
4. Werkende mantelzorgers
5. GGZ mantelzorgers

Elk jaar willen we inspelen op de ontwikkelingen die zich voordoen en zo de ondersteuning nog meer op maat te maken, daar waar behoefte aan is.

Elk jaar kunnen we hierin een keuze maken. Voor 2020 zien we veel vragen rondom de mantelzorg van een naaste waarbij sprake is van dementie. Hier zullen we, samen met de ondersteunende partijen, dan een passend ondersteuningsaanbod op realiseren.

We stimuleren de mantelzorgers in onze gemeente zich allemaal te registreren bij het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad. Als de mantelzorgers geregistreerd zijn kunnen we als gemeente hun altijd rechtstreeks, via het Steunpunt, bereiken en informeren over de mogelijkheid van ontvangen van ondersteuning. Verder worden zo de mantelzorgers op de hoogte gehouden van wat de gemeente voor hun doet, naast ondersteuning ook de waardering. Hierdoor missen ze geen informatie en besluiten ze zelf of ze gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn.

Social Friendly Community (SFC)

SFC is een project dat bestaat uit een samenwerking van verschillende partners uit de Euregio Maas-Rijn (EMR). Het project richt zich op actief ouder worden in senioren-vriendelijke gemeenten. In dit project ligt het accent op de psychische gezondheid met speciale aandacht voor dementie en ouderdomsdepressie.

Een onderdeel van dit project is: Partner in Balans. Dit is een online zelfmanagement cursus voor mantelzorgers van mensen in een vroeg stadium van dementie. Deelnemers leren aan de hand van zelfgekozen modules om te gaan met de veranderingen nu hun naaste dementie heeft.

Deze cursus is bedoeld voor iedereen die iemand in zijn omgeving heeft met geheugenklachten of (beginnende) dementie. Degene die zorgt voor deze persoon, alleen of samen met anderen en kan te maken krijgen met onzekerheden, veranderingen en moeilijke situaties. De cursus wordt afgestemd op de persoonlijke situatie. Zo kunnen zelf de thema's gekozen worden waaraan gewerkt wordt. De cursus duurt 8 weken. Mantelzorgers die deelnemen aan Partner in Balans worden ondersteund door een coach die de cursus heeft gevolgd.

In Beekdaelen zijn 4 coaches Casemanagers Dementie als coach getraind zo ook twee vrijwilligers van Zorgcentrum Op de Toren in Nuth. De behoefte van deze digitale ondersteuning wordt ingezet naar behoefte en gemonitord of de huidige aantal coaches voldoende is om aan de vraag te voldoen.

5.3 Waarderen

De gemeente Beekdaelen hecht veel waarde aan de inzet van de mantelzorgers. Deze waardering willen we dan ook overbrengen aan de mantelzorgers. Dat doen we op twee manieren. Zo doen we dat via het mantelzorgcompliment en een waarderingsbijeenkomst. Verder bekijken we jaarlijks waar we de mantelzorger de aandacht geven die ze verdienen en zo onze waardering laten blijken. We maken dan gebruik van andere initiatieven die de mantelzorger in het zonnetje wil zetten zoals bijvoorbeeld het jaarlijkse Florence Nightingale concert in de schouwburg van Heerlen. Hier stellen wij dan een aantal entreekaarten beschikbaar voor onze mantelzorgers.

Laten we niet vergeten dat naast de hier genoemde waarderingsacties ook de geboden ondersteuning voor onze mantelzorgers hieronder kunnen vallen. Met de ondersteuning erkennen we de rol en positie van de mantelzorger en bieden hulp, als daar behoefte of zelfs soms noodzaak aan is. Dit mag dan ook zeker ook gezien worden als waardering voor hun inzet. Waardering is meer dan het aanbieden van een leuke middag of avond en een geldbedrag.

Alle ingeschreven mantelzorgers zullen per brief door het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad worden geïnformeerd over zowel het mantelzorgcompliment als de waarderingsbijeenkomst.

Mantelzorgcompliment

De gemeente Beekdaelen waardeert mantelzorgers met het mantelzorgcompliment. Van 2020 t/m 2022 kunnen mantelzorgers hiervoor wederom in aanmerking komen. We willen de mantelzorger waarderen met een geldelijke bijdrage. Hierbij is geen sprake van een verworven recht, maar van een vorm van erkenning en waardering. Het is zeker geen vergoeding voor datgene wat ze allemaal doen; dat zou onbetaalbaar zijn!

De hoogte van het compliment is in principe maximaal € 200 doch hangt af van het aantal mantelzorgers die een aanvraag indienen in relatie tot het beschikbare budget (plafond van € 120.000) voor het mantelzorgcompliment.

Werkwijze

De werkwijze voor het toekennen van het compliment is als volgt: de zorgvrager vraagt, binnen een afgebakende periode (2 maanden), het mantelzorgcompliment aan bij de gemeente. Alle aanvragen worden geregistreerd. Als de aanvraag voldoet aan een aantal voorwaarden zal het compliment voor het eind van het jaar waarin de aanvraag heeft plaatsgevonden, worden betaald. De voorwaarden zijn gesteld om het beschikbare budget zo eerlijk als mogelijk te verdelen en te zorgen dat het geld op de juiste plekken terecht komt.

Aangezien het aanvragen en de verwerking ervan arbeidsintensief is, voor zowel de aanvragers als de gemeente, gebruiken we de ervaringen in de procedures van de drie voormalige gemeenten om steeds meer te komen tot een eenvoudige procedure, die zowel voldoet aan de AVG/privacy als aan de verstrekking van het compliment op de juiste plekken (controle/voorwaarden).

Het streven is de uitvoering te vereenvoudigen en het verstrekken van het compliment zo regelarm mogelijk vorm te geven. We willen komen tot een werkwijze waarbij mantelzorgers die in het voorgaande jaar het compliment gekregen hebben, het automatisch ook in het daaropvolgende jaar krijgen, tenzij er iets aan de mantelzorgsituatie veranderd is. Is er geen sprake meer van een mantelzorgsituatie dan krijgt de desbetreffende persoon geen mantelzorg-compliment meer. Hiervan worden jaarlijks de mantelzorgers per brief op de hoogte gesteld en gevraagd om wijzigingen in de mantelzorgsituatie door te geven.

Jonge mantelzorgers (< 18 jaar) krijgen eveneens € 200 en kan met hetzelfde formulier aangevraagd worden door de zorgvrager, eveneens onder de conditie van het plafond van € 120.000.

Voorwaarden:

- De mantelzorger verleent langer dan 3 maanden en meer dan 8 uur per week onbetaalde zorg aan een naaste (degene die mantelzorg ontvangt).
- De mantelzorger staat geregistreerd (vóór einde aanvraagdatum) bij het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad.
- De hulpvrager vraagt het compliment aan. Het compliment kan per hulpvrager maar eenmaal verstrekt worden.

- De hulpvrager woont in de gemeente Beekdaelen (de mantelzorgers hoeft niet in de gemeente Beekdaelen te wonen).
- Mantelzorgers van intramurale zorgvragers vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit houdt in dat wanneer iemand in een instelling verblijft, er geen mantelzorgcompliment aangevraagd kan worden.

Waarderingsbijeenkomst

Jaarlijks zal er in de gemeente Beekdaelen een waarderingsbijeenkomst worden georganiseerd voor alle mantelzorgers in onze gemeente. De invulling van deze avond zal worden gemaakt in samenwerking met de werkgroep mantelzorgers en het Steunpunt voor Mantelzorgers Parkstad. Deze avond vindt plaats rond de jaarlijkse Dag van de Mantelzorg (10 november). Het jaarlijkse thema van de Dag van de Mantelzorg wordt meegenomen bij de invulling van deze bijeenkomst.

Het doel is een informele gezellige avond waarin er ruimte is om met elkaar in gesprek te komen, maar vooral ook informeel en gezellig te laten zijn. De avond is geslaagd als ze naar huis gaan en zich ook gewaardeerd voelen voor hun inzet als mantelzorgers.

Bij het opsporen van jonge mantelzorgers bij hen te sonderen met welke waarderings-bijeenkomst/activiteit wij hun een plezier kunnen doen.

6.Financiën

Het huidige beschikbare gaat voor ruim € 100.000 op aan subsidie aan Steunpunt mantelzorg en andere partijen. Voor de waardering is, uitgaande van het aantal mantelzorgers welke naar verwachting in aanmerking wil komen voor het compliment, een bedrag van maximaal € 120.000 noodzakelijk. De hoogte van het compliment is maximaal € 200 doch zal naar rato afnemen indien het subsidieplafond bereikt is (600 toewijzingen). Hierdoor is er reeds een overschrijding van het huidige budget en is er geen ruimte meer om in te spelen op ontwikkelingen en het inzetten van innovatie.

Gezien de ontwikkelingen voor de toekomst; toename van zorgvragers, afname van mantelzorgers en de mantelzorgers die er al zijn met een hogere leeftijd (zie hoofdstuk 4; betekent dit nu al (financieel) investeren voor nu en de toekomst. Ook de coronacrisis waarmee we nu worden geconfronteerd maakt duidelijk hoe belangrijk het is dat we goed voor elkaar zorgen en het belang van mantelzorg nog eens extra onderschrijft.

Met het ophogen van het huidige budget met € 40.000 per jaar, kunnen we de reguliere ondersteuning handhaven, de waardering (compliment en de waarderingsbijeenkomst) op een respectabel niveau houden en we hebben dan de noodzakelijke ruimte om in te spelen op de komende ontwikkelingen en innovatief aan de slag te gaan.